

Министерство на земеделието,
храните и горите

Съфинансирано от
ЕВРОПЕЙСКАТА КОМИСИЯ
ЕВРОСТАТ

Преброяване на земеделските стопанства през 2020 година
Споразумение № 2019.0191

№ 390 – април 2021

Предварителни резултати

От 1 септември до 18 декември 2020 г. в България се проведе преброяване на земеделските стопанства. Това е най-голямото изчерпателно статистическо изследване в селското стопанство, което се провежда на всеки 10 години по препоръка на Организацията по прехрана и земеделие на ООН (FAO). Правилата за провеждането му са установени с Регламент (ЕС) 2018/1091 на Европейския парламент и на Съвета и със Закона за преброяване на земеделските стопанства в Република България през 2020 г.

Министерството на земеделието храните и горите, областните и общинските му структури провеждат по правилата и изискванията на ЕС преброяване на земеделските стопанства през 2003, 2010 и 2020 г. и извадкови структурни анкети през 2005, 2007, 2013 и 2016 г.

Преброяване 2020

132 400

земеделски
стопанства

ИЗП 3 957 хил. ха

Говеда 609 хил. бр.

Овце 1 277 хил. бр.

Кози 244 хил. бр.

Свине 642 хил. бр.

Работна сила 177 хил. ГРЕ

Общото намаление на броя на земеделските стопанства е съпроводено с увеличение на използваната земеделска площ (ИЗП) и на средния размер на ИЗП, както и от увеличение на средния брой на отглежданите животни в стопанствата. Намаляването на броя на земеделските стопанства и окрупняването им е процес, наблюдаван във всички държави членки на ЕС.

Резултати и анализи

Земеделски стопанства

По предварителни данни от преброяването през 2020 г. броят на земеделските стопанства, отговарящи на критериите за праг, посочени в Закона за преброяване на земеделските стопанства в Република България през 2020 г., е 132 400 (графика 1), което е с 64% по-малко спрямо броя им, отчетен по време на преброяването през 2010 г.

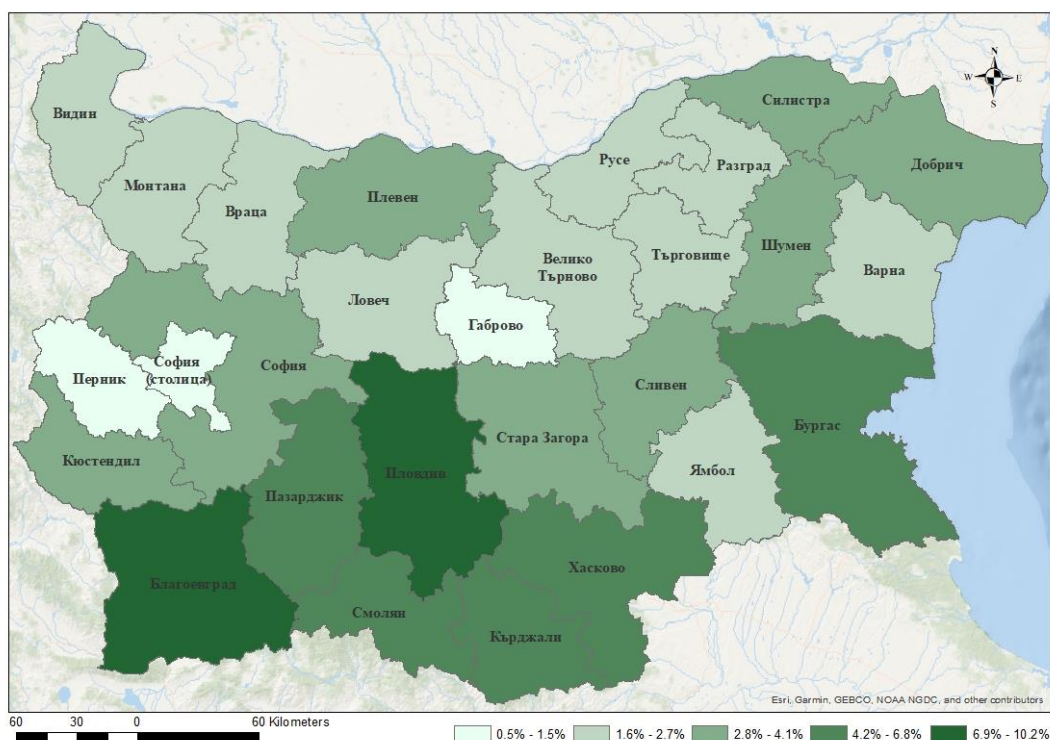
Графика 1. Брой на земеделските стопанства по години

* Всички данни за 2020 г., посочени в публикацията, са предварителни.

Най-голям е броят на земеделските стопанства в области Благоевград и Пловдив, съответно 10.2% и 8.2% от общия брой на стопанствата в страната през 2020 г. Най-малък е броят на стопанствата в области Габрово и София (столица) – съответно 1.0% и 0.5% (карта 1).

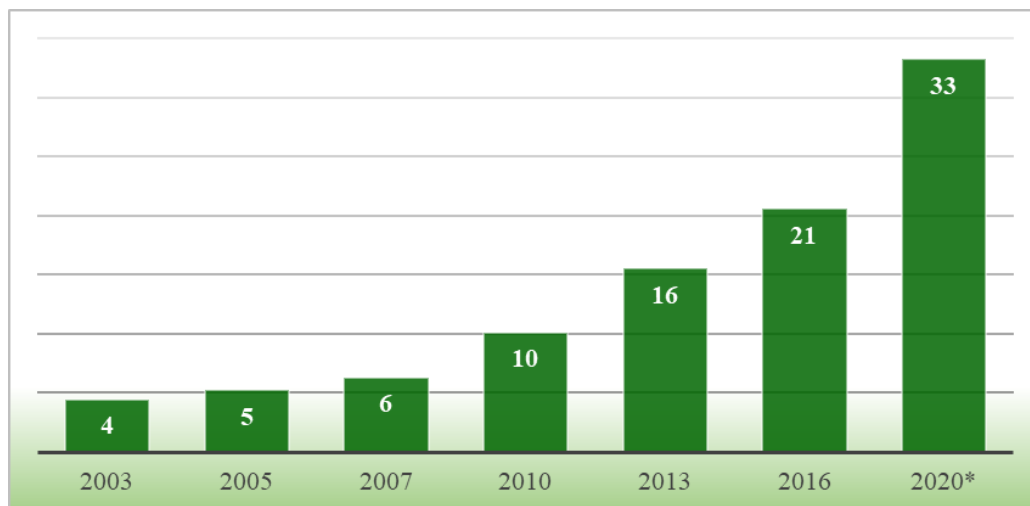
Карта 1. Разпределение на земеделските стопанства по местоположението им

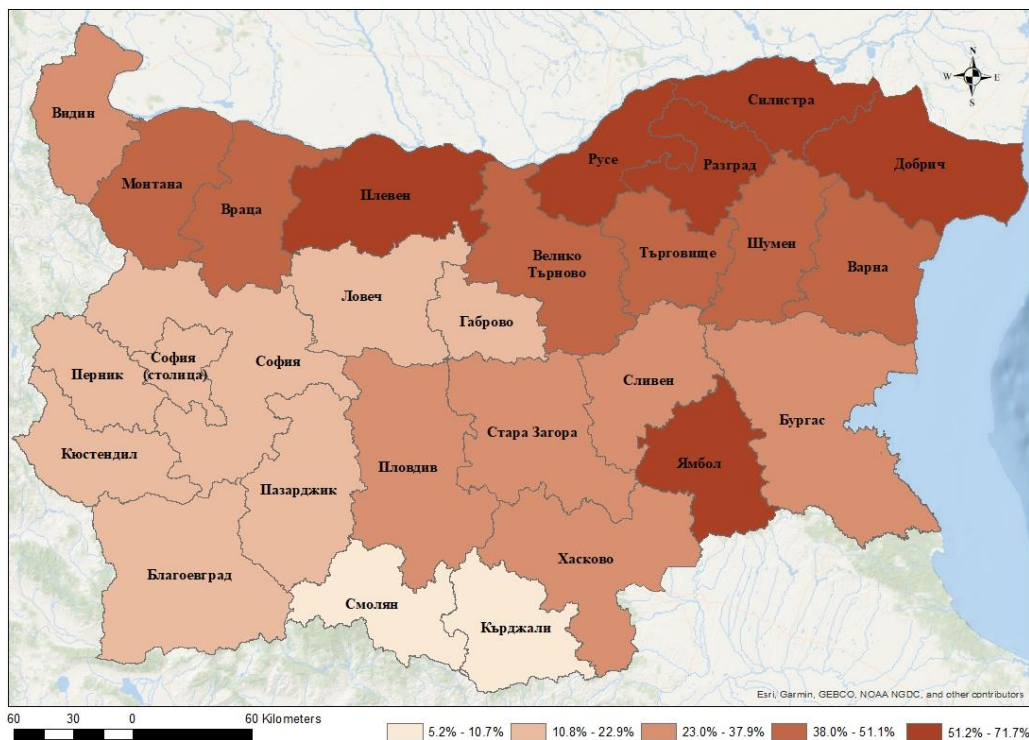
Използвана земеделска площ (ИЗП)

През 2020 г. стопанисваната от земеделските стопанства използвана земеделска площ достига до 3 957 хил. ха и се увеличава с 9% спрямо 2010 г. и с 36% спрямо 2003 г. Средната ИЗП на земеделските стопанства със земя нараства до 33 ха, при 10 ха, отчетена през 2010 г. (графика 2).

Графика 2. Средна ИЗП на стопанствата със земя (ха)

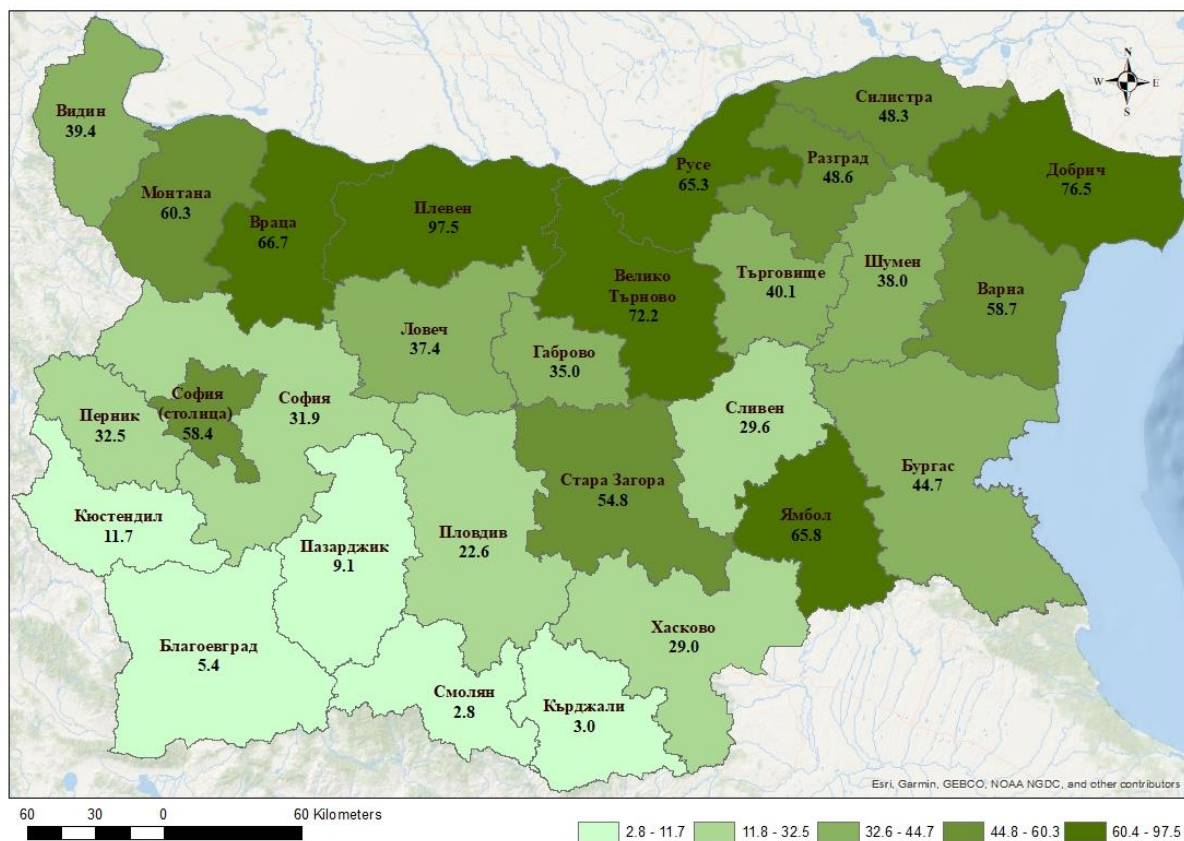

Карта 2. Разпределение на относителния дял на ИЗП* от общата площ на областта през 2020 г.

* Представеното разпределение е по местоположение на земята.

Карта 3. Средна ИЗП на стопанствата със земя (ха) през 2020 г.

*Представеното разпределение е по местоположение на земеделските стопанства.

Значително намалява броят на стопанствата с ИЗП под 10 ха спрямо 2010 г. Най-голямо е намалението (80%) на стопанствата с ИЗП до 1 ха. Около 9% от стопанствата (с 50 ха и повече ИЗП) стопанисват 85% от ИЗП. Техният брой се увеличава с 28% спрямо преброяването през 2010 г. (таблица 1).

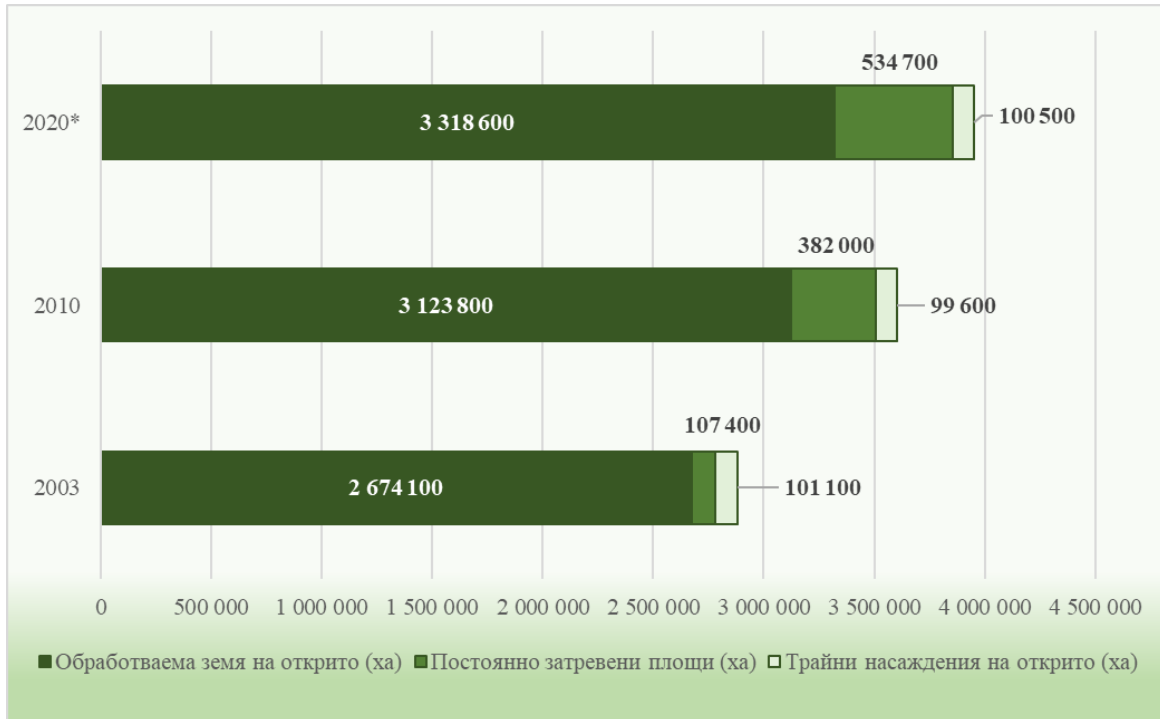
Таблица 1. Разпределение на ИЗП по размер на стопанисваните площи

Година	Размер на ИЗП									
	>0 ха и <1 ха		≥1 ха и <2 ха		≥2 ха и <10 ха		≥10 ха и <50 ха		≥50 ха	
	Брой стопанства	ИЗП (ха)	Брой стопанства	ИЗП (ха)	Брой стопанства	ИЗП (ха)	Брой стопанства	ИЗП (ха)	Брой стопанства	ИЗП (ха)
2003	501 700	192 600	90 000	120 200	51 600	185 900	6 400	126 900	5 100	2 278 900
2010	248 000	81 600	46 900	62 600	41 100	163 100	12 800	278 600	8 200	3 031 000
2020	49 900	16 300	15 400	21 100	25 100	115 500	18 100	438 100	10 500	3 366 200

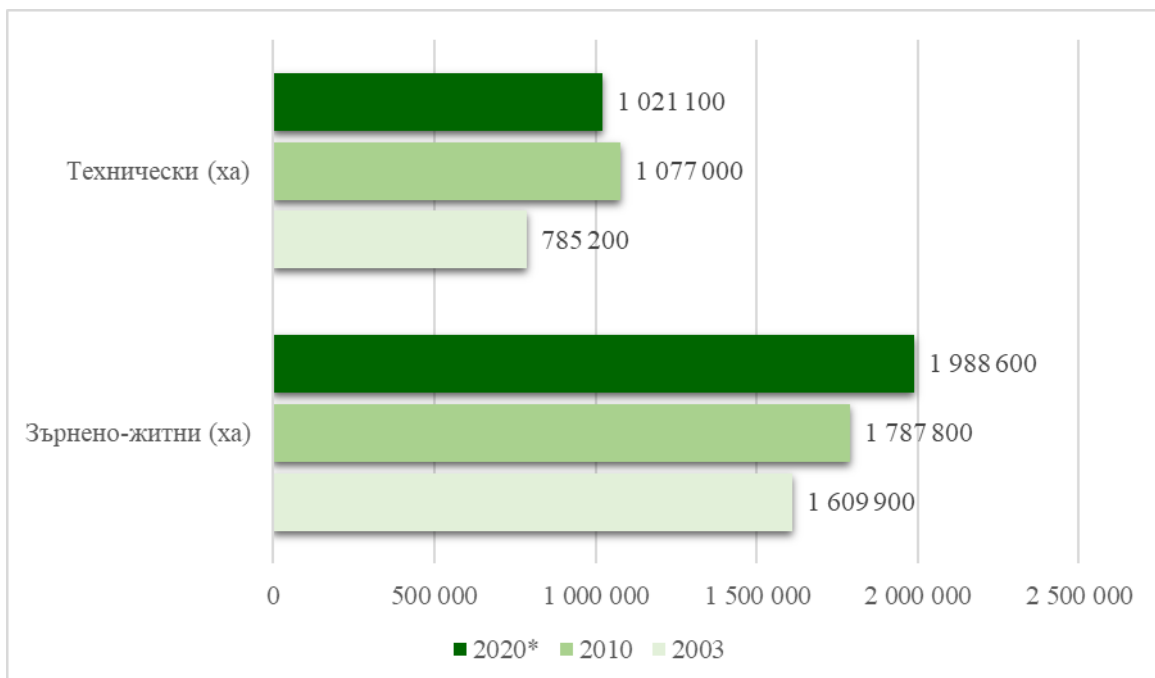
През 2020 г. относителният дял на обработваемата земя на открито е 84% от ИЗП на открито, постоянно затревените площи са 14%, трайните насаждения – над 2% (графика 3). С около 3% се увеличава относителният дял на постоянно затревените площи спрямо 2010 г.

През 2020 г. обработваемата земя на открито е 3 318 600 ха (графика 3). Зърнено-житните култури са 60% от обработваемата земя на открито, а техническите – 31% (графика 4). Тенденцията към увеличаване на площите на зърнено-житните култури се запазва и през 2020 г. те са с 11% повече спрямо 2010 г. и с 24% повече спрямо 2003 г. От зърнено-житните култури най-голям остава относителният дял на пшеницата, а от техническите – на слънчогледа.

Графика 3. Разпределение на ИЗП на открито по години

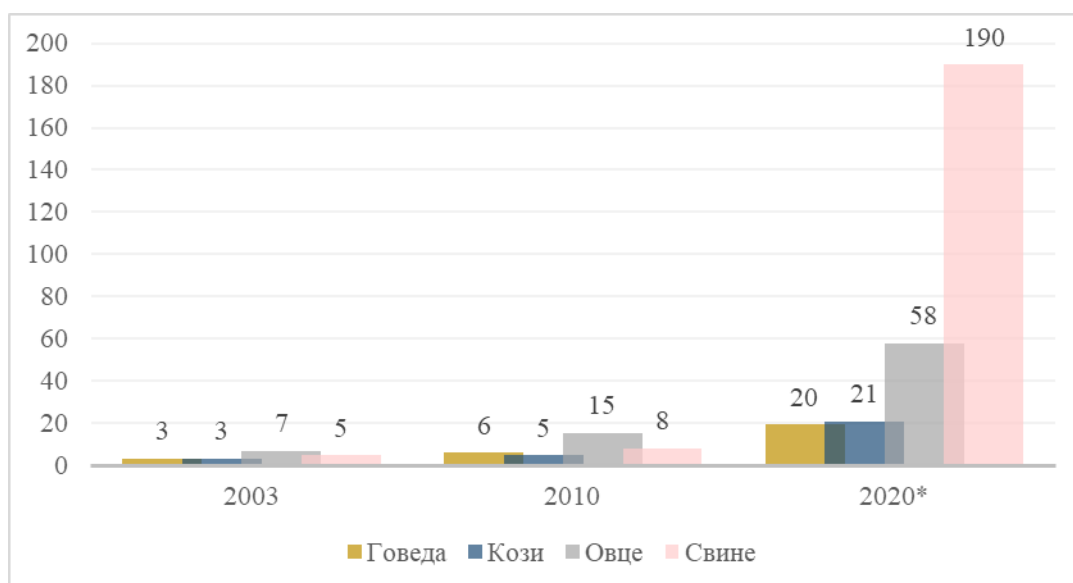
Графика 4. Основни групи култури от обработваема земя

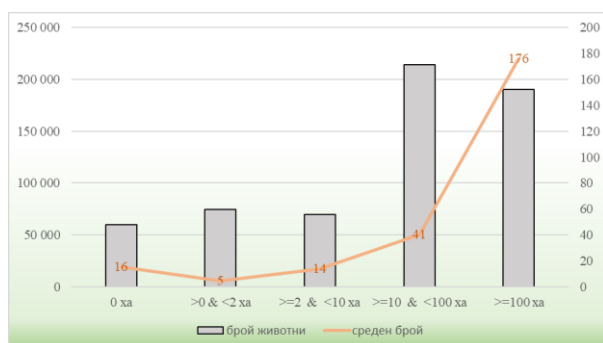
ЖИВОТНОВЪДСТВО

През 2020 г. животновъдните стопанства, отглеждащи селскостопански животни, птици и пчелни семейства, са около 71 500 броя. Около 31 хил. земеделски стопанства отглеждат 608 600 броя говеда, 12 хил. стопанства – 244 000 броя кози, 22 хил. стопанства – 1 276 800 броя овце и малко над 3 хил. стопанства отглеждат 642 000 броя свине. С 6% се увеличава броят на говедата през 2020 г. в сравнение с 2010 г. През 2020 г. средният брой на отглежданите животни в стопанствата е значително по-висок спрямо предходните периоди. Средният брой на отглежданите говеда достига до 20 на стопанство с говеда, на козите – до 21, на овцете – до 58, а на свинете – до 190 (графика 5).

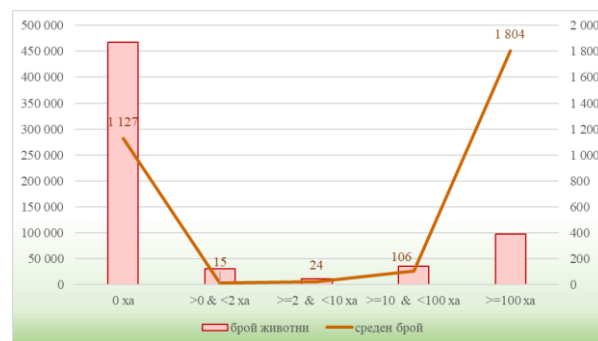
Графика 5. Среден брой на отглежданите животни в стопанствата

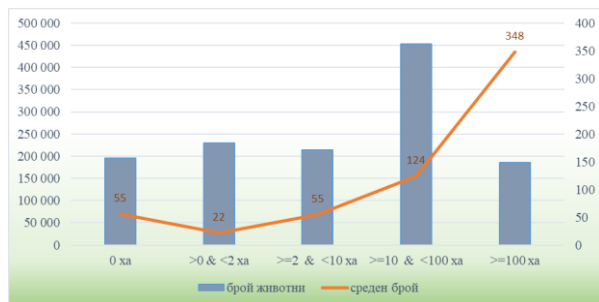
Графика 6. Разпределение на говедата през 2020 г. според размера на ИЗП на стопанствата, в които се отглеждат

Графика 7. Разпределение на свинете през 2020 г. според размера на ИЗП на стопанствата, в които се отглеждат

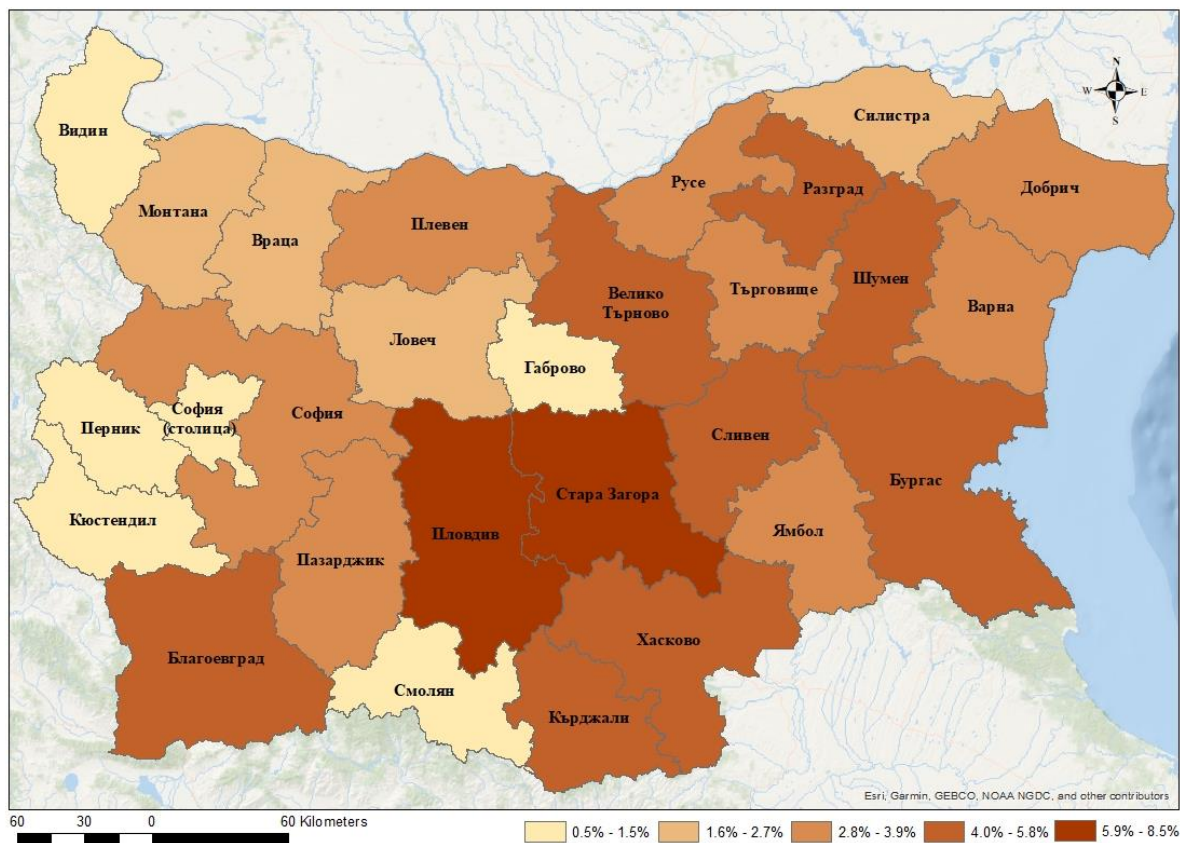
Графика 8. Разпределение на овцете през 2020 г. според размера на ИЗП на стопанствата, в които се отглеждат

Графика 9. Разпределение на козите през 2020 г. според размера на ИЗП на стопанствата, в които се отглеждат

Карта 4. Разпределение според относителния дял на животинските единици областта през 2020 г.*

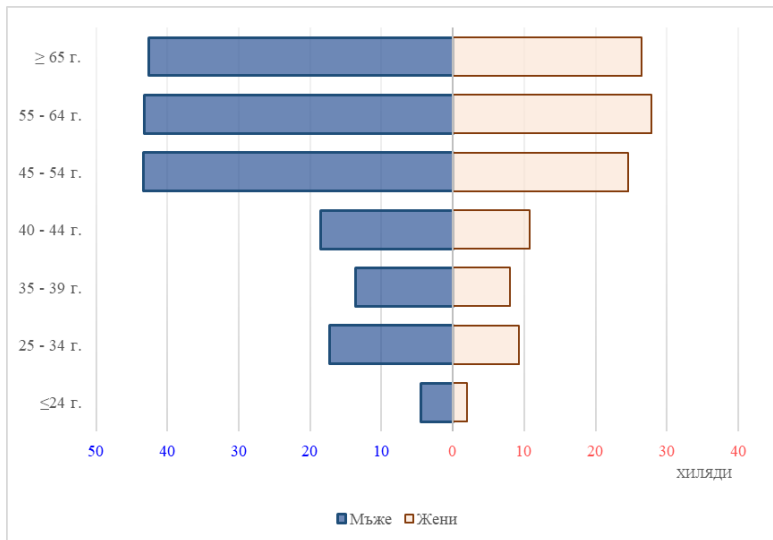
*Представеното разпределение е по местоположение на земеделските стопанства.

В периода между последните две преброявания структурата на животновъдните стопанства е повлияна от появата на силно инфекциозни болести по селскостопанските животни. Съществено влияние върху развитието на свиневъдството оказва разпространението на Африканската чума по свинете (АЧС), което наложи ликвидирането на голям брой малки животновъдни стопанства и унищожаването на свине в специализирани свиневъдни стопанства. Популацията на овцете и козите е засегната от чума по овце и кози.

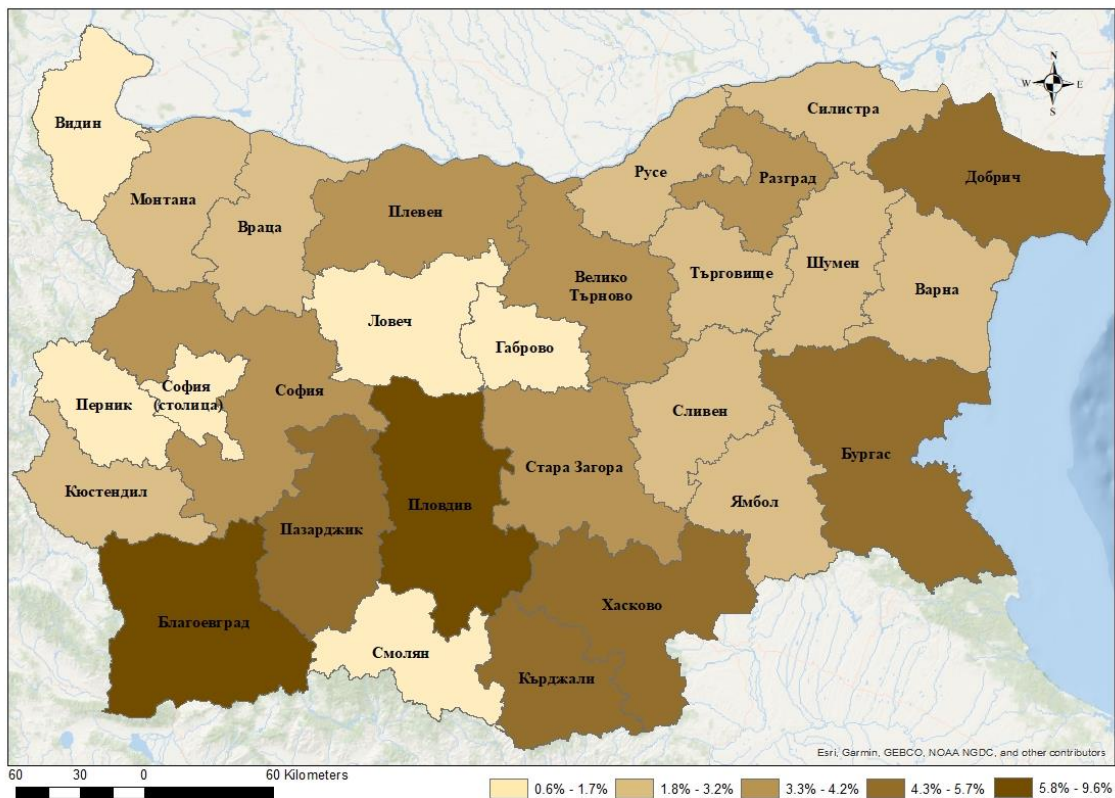
Работна сила в земеделието

През 2020 г. в земеделието са вложени 177 хил. годишни работни единици (ГРЕ) от семейна и несемейна работна сила и сезонни работници. Семейната работна сила и постоянно заетите в земеделието са 292 хил. лица. Относителният дял на семейната неплатена работна ръка е 79%.

Графика 10. Възрастова структура на постоянно заетата (семейна и несемейна) работна сила в земеделието през 2020 г. (хил. броя лица)

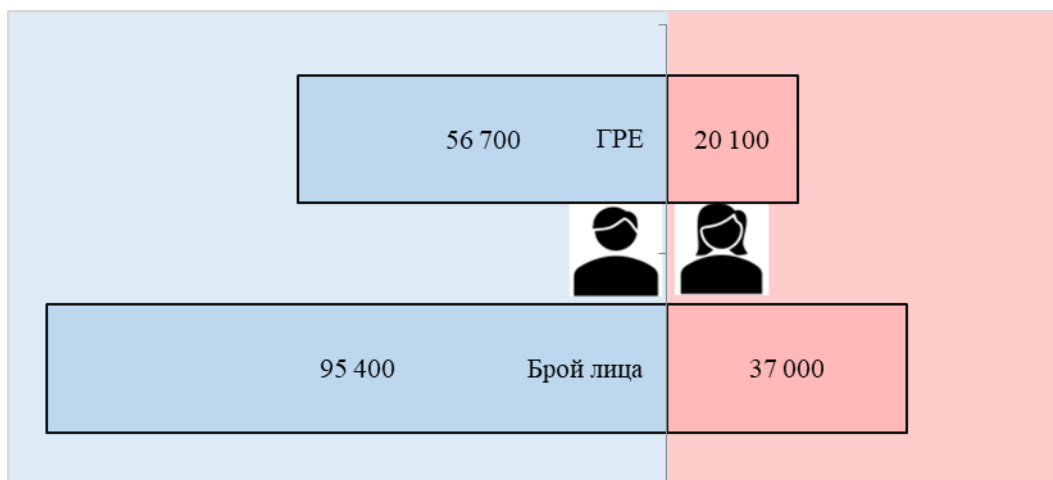
Карта 5. Разпределение на ГРЕ в земеделските стопанства*

*Представеното разпределение е по местоположение на земеделските стопанства.

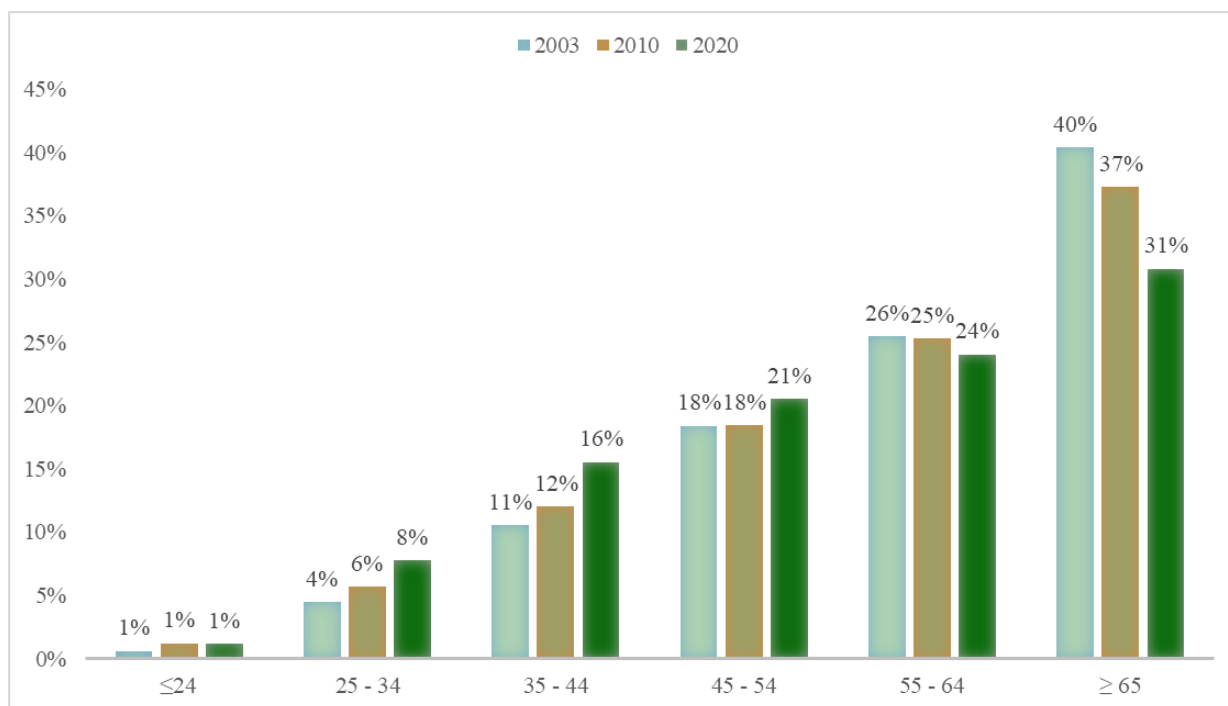
Жените, управители на земеделски стопанства през 2020 г., заемат 28%, като техният дял се увеличава с 5% спрямо 2010 г. (графика 11)

Графика 11. Управители на земеделските стопанства през 2020 г.

През 2020 г. се отчита положителна тенденция за увеличение на управителите на възраст между 25 и 54 години, което е за сметка на намалението на относителния дял на управителите над 55-годишна възраст (графика 12). Относителният дял на лицата, заети в управлението на земеделски стопанства на 24 г. и по-малко, остава непроменен спрямо 2010 г.

Графика 12. Възрастова структура на управителите на земеделски стопанства

Използвани дефиниции

Земеделско стопанство – отделна единица както технически, така и икономически, която има единно управление и която произвежда селскостопанска продукция или поддържа в добро земеделско и екологично състояние земеделски земи, които вече не се използват за производствени цели, и други дейности по смисъла на чл. 2, буква „а“ от Регламент (ЕС) 2018/1091. Стопанството трябва да отговаря поне на един от критериите за праг посочени в Закона за преброяване на земеделските стопанства в Република България през 2020 г.

Местоположение на земеделското стопанство – населеното място, в което се намират основните средства за производство на стопанството, т.е. основните сгради на стопанството (обори, зърнохранилища, складове, хладилна база, машинен парк). Ако стопанството няма сгради, за местоположение се приема населеното място, в което са разположени по-голямата част от неговите земеделски земи – ниви, трайни насаждения и др. според тяхната големина по площ или икономически размер. Като последен критерий е допустимо местоположението на стопанството да е определено по населеното място, където живее стопанина, ако то не е отдалечено на повече от 5 км от земите на стопанството. За стопанствата, които осъществяват дейност на територията на повече от една област, се прилага принципът един ЕГН/Булстат – едно стопанство и за местоположение се определя населеното място, в което са разположени сградите или площите с най-голяма икономическа стойност.

Използвана земеделска площ е площта, използвана от стопанството, независимо от собствеността ѝ – собствена или под наем, аренда или други форми. В ИЗП се включват обработваемата земя, трайните насаждения, семейните градини и постоянно затревените площи, които се използват само от наблюдаваното стопанство.

Обработваема земя – това е земеделска земя, редовно обработвана (разоравана или обработвана), ежегодно включена в сеитбообращение. Това са площите, върху които се отглеждат едногодишни култури, както и площите, заети с ягоди, изкуствени ливади (люцерна, детелина, райграс), хмел, маслодайна роза, лавандула, угарите и площите за производство на семена и посадъчен материал.

Животински единици – стандартна единица за измерване, която позволява обединяване на различните категории животни за сравнителни цели. Животинските единици са определени въз основа на фуражните изисквания за отделните категории животни (приложение I на Регламент (ЕС) 2018/1091 на Европейския парламент и на Съвета).

Годишни работни единици – Обемът на вложения труд се изчислява в ГРЕ. Този показател не бива да се отъждествява с броя на заетите в земеделието. Съгласно определението на Европейския съюз, 1 ГРЕ е равна на отработените часове от един работник при пълно работно време в рамките на една година. В България е прието, че 1 ГРЕ е равна на 1 856 отработени часа в годината или 232 човекодни. В случай, че лицето е работило 1 856 човекочаса или повече, неговият труд се приема за 1 ГРЕ. Ако лицето е работило по-малко от 1 856 човекочаса, неговият труд се изчислява като дял от 1 ГРЕ. Отработените човекодни от сезонните работници се разделят на 232 дни, за да се превърне трудът им в ГРЕ.

Публикацията е приключена редакционно на 22.04.2021 г. За повече информация: МЗХГ, отдел „Агростатистика”

E-mail: agrostat@mzh.government.bg

Редакция: МЗХГ, отдел „Агростатистика”

Интернет страница на МЗХГ- <http://www.mzh.government.bg>